

**Методичні аспекти формування в учнів старшої школи практичних умінь
під час вивчення обов'язково-вибіркового навчального модуля
«Техніки декоративно-ужиткового мистецтва»
(на прикладі технології в'язання спицями)**

Анотація. У статті обґрунтовано методичні аспекти формування в учнів старшої школи практичних умінь під час вивчення обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» (на прикладі технології в'язання спицями).

Ключові слова: методичні аспекти, практичні вміння, техніки декоративно-ужиткового мистецтва, технологія в'язання спицями, метод вправ.

Abstract. The article substantiates the methodological aspects of the formation of practical skills in high school students during the study of the compulsory-selective training module «Techniques of decorative and applied arts» (on the example of knitting technology).

Keywords: methodological aspects, practical skills, techniques of decorative and applied arts, technology of knitting, method of exercises.

Постановка наукової проблеми. Реалії сьогодення вимагають формування нового світогляду учнів, спрямованого на розуміння й глибоке усвідомлення проблем власної держави як проблем власної домівки, а також на здатність і готовність до розв'язання цих проблем на місцевому рівні. У цьому виявляється особлива місія технологічної освіти як визначального чинника культуротворчості суспільства, чинника гармонізації світу, сталого розвитку. Стає очевидним, що технологічна освіта є чимось значно більшим, ніж зведення її до тренування учнів. Освіта учнів має виходити за межі технічної підготовки та спрямовуватися на формування загальної культури суб'єктів процесу світотворення.

Вчити у сучасному дидактичному вимірі – це значить не передавати знання, формувати розум, що зберігає «інформацію», а створювати умови для активного пошукувача знань, здатного до прийняття відповідальних рішень, творчої діяльності – діяльності, яка максимально зближує навчання, виховання і розвиток кожного учня.

Творчою силою інноваційних процесів є проектування і технології як основні компоненти проектно-технологічної культури. Проект у контексті технологічної освіти, стає інструментом формування перетворювальної культури учнів, їхніх творчих здібностей і реального впливу на соціальність. Тому проектування, як процес створення проекту, та технології, як засіб практичної реалізації проекту, мають стати предметом цілеспрямованого навчання учнів загальноосвітньої школи, у процесі якого народжується живе знання, а не якась відчужена інформація.

Сучасна технологічна шкільна освіта за своєю сутністю є інтегративною. Її змістом є не лише знання про матеріалознавство, техніку, проектування і технології, а й сфера досягнень людства – культурні традиції, досвід творчої діяльності, мистецтво генерування ідей, планування, винахідництва, формоутворення і відповідальної реалізації задумів, творення духовних і матеріальних цінностей, що сприяє формуванню загальної культури учнів, певному рівню ключових і предметної проектно-технологічної компетентностей.

Навчальний предмет «Технології» дає можливість відобразити у його змісті технологію не тільки як спосіб практичного перетворення природи та суспільства, суспільних відносин, а й як спосіб формування світу людської культури. Проектно-технологічна діяльність є змістово-процесуальною основою технологічної освіти як процесу прилучення учня до творення культури власного народу.

У технологічному компоненті освітньої галузі «Технології» чинного Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти поміж інших вимог до рівня підготовки

старшокласників є вимоги володіння характерними для регіону основними техніками і технологіями створення виробів декоративно-ужиткового мистецтва: від творчого задуму до його практичної реалізації. Передбачається використання традиційних і сучасних прийомів оброблення природних матеріалів, синтезування естетичних та функціональних вимог як провідного способу творення у декоративно-ужитковому мистецтві під час проектування та виготовлення виробу.

Зміст, що визначений на рівні Державного стандарту, повинен конкретизуватися в навчальних програмах, підручниках, посібниках, методичних рекомендаціях, а вже далі реалізовуватися на педагогічній практиці та в індивідуальному освітньому досвіді кожного учня.

Короткий аналіз досліджень проблеми. Нові засади педагогічної теорії та практики, в основу яких покладено виховання молоді на загальнолюдських культурних цінностях з урахуванням особливостей системи народної педагогіки, розкриті в працях І. Беха, М. Кабатченко, С. Метліної, Н. Ничкало, Е. Соколової, О. Сухомлинської, К. Чорної та ін.

В останні роки зросло прагнення суспільства до відродження національних духовно-матеріальних цінностей що, у свою чергу, ставить перед педагогічною наукою завдання розробки змісту, засобів, методів, організаційних форм навчання школярів народному декоративно-ужитковому мистецтву. Про могутній психолого-педагогічний і виховний потенціал народних художніх ремесел, їхній просвітницький та культурний вплив на особистість свідчать також дослідження О. Єнтіс, Н. Кузан, Т. Мацейків, В. Мусієнка, В. Радкевич, Л. Савки, С. Чебоненка та ін.

Проблемі застосування проектно-технологічної діяльності на уроках технологій присвячені наукові праці О. Коберника, В. Сидоренка, В. Симоненка, С. Ящука та ін.

Теорії трудової діяльності, у тому числі і художньо-трудової, присвятили наукові праці П. Атутов, С. Батишев, В. Борисов, О. Гервас, Н. Знамеровська, Є. Кулик, Г. Левченко, В. Мадзігон, Л. Оршанський, В. Сидоренко, Н. Тверезовська, В. Тименко, Д. Тхоржевський та інші дослідники, де висвітлені установи трудової підготовки та зміст художньо-трудової діяльності в умовах школи.

Мета статті полягає в обґрунтуванні методичних аспектів формування в учнів старшої школи практичних умінь під час навчання технології в'язання спицями з обов'язково-вибіркового модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва».

Виклад основного матеріалу. Серед основних завдань, які постають перед сучасною школою, особлива увага звертається на творчий розвиток учнів. Освітній процес має бути для учня не лише засобом здобуття знань, без яких він не може обійтися у повсякденному житті, а й має викликати бажання йти шляхом власного розвитку, знаходячи щось нове, цікаве, отримуючи при цьому естетичне задоволення від почутого, побаченого й пережитого.

Навчальний предмет «Технології» тісно пов'язаний із розвитком творчої активності учнів. Адже, за своєю сутністю, це – предмет творчий, тому під час його вивчення необхідно змістити акценти від фактично ремісничого навчання до формування та розвитку творчої ініціативи, пошуку, інтелектуального навчання його змісту, створення реальних умов для реалізації індивідуальних можливостей особистості кожного учня.

Методика передбачає сукупність конкретних прийомів, способів, технік педагогічної діяльності в окремих освітніх процесах.

Формування умінь є складнішим процесом, ніж формування знань, оскільки вміння набуваються лише під час практичних занять шляхом виконання вправ. У нашому дослідженні методику формування практичних умінь учнів старшої школи ми розглядаємо у контексті вивчення обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» на прикладі технології в'язання спицями.

У змісті навчальної програми обов'язково-вибіркового модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» основна мета технологічної освіти учнів вбачається у формуванні в них здатності до самостійного конструювання набутих знань і способів діяльності через призму їхніх особистісних якостей, життєвих і професійно зорієнтованих намірів,

самостійному набутті ними досвіду у вирішенні практичних завдань.

Провідною умовою для досягнення цієї мети є проєктна діяльність учнів як практика особистісно орієнтованого навчання, яка дає змогу вчителю організувати навчання, що спрямоване на розв'язання учнями життєво і професійно значущого практичного завдання.

Така діяльність учнів зумовлює інтерактивну, навчально-дослідну та інші види діяльності, що здійснюються у контексті проєктної як провідної, та інших навчальних технологій (проблемного навчання, критичного мислення, технології комбінованого навчання та ін.).

Навчальний модуль за своїм змістовим наповненням є логічно завершеним навчальним (творчим) проєктом, який учні виконують колективно або за іншою формою, визначеною учителем.

Структура модуля складається з очікувань навчально-пізнавальної діяльності учнів, алгоритму проєктної діяльності учнів та орієнтовного переліку творчих проєктів.

Основою для вивчення модуля є проєктно-технологічна система навчання, яка ґрунтується на творчій, навчально-пізнавальній та дослідно-пошуковій діяльності старшокласників від творчого задуму до реалізації ідеї у завершений проєкт.

Під час навчання учнів технологій у них формується проєктно-технологічна компетентність, що полягає у здатності учня застосовувати техніко-технологічні знання, уміння, навички, способи мислення та особистий досвід у процесі роботи над проєктом.

Ця компетентність виявляється у здатності учня визначати завдання проєкту, планувати і здійснювати дослідну, пошукову, технологічну діяльність, які зумовлені темою і завданнями проєкту.

Вивчення обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» ґрунтується на принципах науковості, наочності, доступності, свідомості та активності.

Залежно від дидактичних цілей передбачаються різні види уроків, серед основних такі:

- урок набуття учнями нових знань (переважна частина часу відводиться на вивчення нового матеріалу);
- урок формування умінь і навичок (головний етап – самостійна робота учнів);
- комбінований урок (під час його проведення вирішуються різноманітні дидактичні завдання, що робить цей тип уроку одним із провідних у системі трудового навчання).

В основу проведення занять покладено діяльнісний підхід. Значну увагу слід приділяти мотивації та активізації пізнавальної діяльності учнів. Вивчення нових знань і трудових прийомів здійснюється під час активних дій учнів з об'єктом вивчення, максимального застосування самостійності у набутті знань й оволодінні практичними вміннями.

Варто зазначити, що матеріал, що викладається, має бути чітко дозований, конкретний, зрозумілий і доступний для учнів. Творча діяльність емоційна, приваблива для учнів, впливає на всі сторони життя особистості, допомагає задовольнити потреби у діяльності, самопізнанні; спонукає до пошуку. Саме у творчій діяльності розвиваються якості творчої особистості.

Відомо, що творчі здібності учнів найбільш ефективно розвиваються у ході продуктивної творчої діяльності. Творчість, індивідуальність, фантазія проявляються у навіть мінімальному відході від зразка. Учні мають завжди знаходитися в постійному пошуку, кожен раз відкриваючи для себе щось нове. У творчій обстановці завжди народжуються нові ідеї, виникає атмосфера співробітництва.

Завдання вчителя полягає у розвитку творчого потенціалу учнів. Вчитель має сприяти пробудженню інтересу до пізнання, розвивати вміння та навички самостійно працювати, творчо ставитися до виконання завдання. Розвитку творчих задатків учнів сприяють різноманітні, індивідуальні та групові завдання, ігри, художньо-конструкторські завдання, інноваційні технології, інтерактивні форми навчання.

Роботу на уроках варто організовувати як індивідуальну, так і в творчих групах. Робота в

творчих групах над колективними проектами має велике виховне значення для розвитку художнього смаку, інтересу до мистецтва свого народу, його історії, традицій, для професійної орієнтації. Учням надається можливість відчувати себе творцями, виконуючи творчі завдання.

На уроках з вивчення технік декоративно-ужиткового мистецтва доцільно використовувати такі методи, як: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький методи. Кожен з них може проявлятися в словесній, наочній та практичній формах. Система цих методів розкриває динаміку пізнавальної активності учнів від сприймання готових знань, їх запам'ятовування, відтворення до творчої пізнавальної праці, яка забезпечує самостійне оволодіння новими знаннями. Серед інноваційних технологій ми надаємо перевагу проектним, інтерактивним, ігровим, інформаційно-комунікаційним.

Для формування безпосередньо практичних умінь пріоритетним обрано метод вправ. Вправи відрізняються за методикою їх застосування залежно від періоду навчання та віку учнів. Так, на початкових етапах навчання технології в'язання спицями можуть застосовуватися підготовчі вправи з вироблення правильної робочої пози, уміння тримати інструменти, координації і т.д. Під час виконання вправ учитель технологій має акцентувати свою увагу на запобіганні квапливості учнів щодо виконання вправи, спонукати учнів до уважного контролювання своїх дій та оцінювання результату. Учитель, у свою чергу, також має оцінювати свою діяльність, своєчасно надаючи допомогу учням, але уникаючи зайвої опіки.

Вправи мають бути спрямовані, насамперед, на пізнання дійсності. Самостійність учнів має підтримуватися та розвиватися з перших занять і протягом усього навчання. З перших занять з вивчення технології в'язання спицями рекомендується уважно спостерігати за учнями під час виконання ними вправ і негайно виправляти допущені помилки, попередньо проаналізувавши їх із учням класу. Із заглибленням у роботу слід акцентувати увагу учнів на тому, що їм самим необхідно аналізувати хід вправи, що виконується, своєчасно помічати відхилення і помилки.

Основними методами та засобами вироблення самостійності у процесі виконання вправ є: використання інструкційних карток; самостійний аналіз креслень і схем; добір режимів роботи; особистий контроль за якістю (перевірка) готової продукції.

Слід зазначити, що застосування письмового інструктування необхідне лише на початкових етапах навчання. Надалі воно гальмує розвиток самостійності.

Одна з вимог, що визначає вибір вправ – їхня різноманітність.

І, нарешті, вибір вправи з конкретної теми необхідно завжди узгоджувати з можливостями вчителя щодо їх використання, спираючись, звісно, на ті аспекти його педагогічної майстерності, які дають максимальний навчально-виховний ефект. Необхідно підкреслити взаємозв'язок і комплексне застосування всіх вищезазначених критеріїв добору вправ під час уроків технологій. За відсутності хоча б одного з них процедура добору буде недостатньо цілісною та, відповідно, малоефективною.

Принцип науковості навчання, як відомо, передбачає, щоб учням на всіх етапах навчання пропонувалися для засвоєння справжні, міцно вивчені наукою знання і навіть пропонувалися методи навчання, що за характером відповідають методам досліджуваної науки. В основу принципу науковості покладена низка положень, що відіграють роль закономірних засад: світ пізнаваний і знання, перевірені практикою, відображають об'єктивну картину розвитку світу; науковість навчання безпосередньо залежить від реалізації вчителями прийнятого змісту; науковість навчання, актуальність набутих знань безпосередньо залежать від відповідності навчальних планів і програм рівню соціального й науково-технічного прогресу, від зв'язку набутих знань з практикою, від міжпредметних зв'язків. Задля реалізації цього принципу доцільно використовувати вправи, які формують теоретичні знання учнів із зазначеної теми. Водночас не слід забувати про те, що вправи

мають відповідати віку учнів і викликати інтерес, що спонукатиме учнів до пізнавальної активності. Включення учня у діяльність докорінно має відрізнятись від традиційної передачі йому готового знання. Завдання вчителя під час викладення нового матеріалу полягає не в тому, щоб наочно й доступно його пояснити, розповісти і показати, а в тому, щоб організувати дослідницьку роботу учнів, щоб вони самостійно віднайшли вирішення ключової проблеми уроку та пояснили, як треба діяти у нових умовах. Підготовка до занять передбачає розроблення власне змісту заняття, прописування інтенсивної технології (мета, блок-структура, послідовність кроків, інструментарій, регламент тощо) та особистісну підготовку. Заняття доцільно будувати на основі емпіричної моделі навчання, що складається з таких етапів:

- безпосередній, конкретний досвід;
- рефлексивне спостереження, під час якого учні обмірковують матеріал, який вони щойно дізналися;
- теоретичне узагальнення, коли учень вводить нові відомості в систему вже наявних у нього знань і встановлює між ними зв'язки;
- експеримент і самостійне застосування нових знань на практиці.

На навчальних заняттях з технологій вчитель може використовувати цю емпіричну модель навчання у різній послідовності. Крім того, доцільно використовувати різноманітні засоби, методи та завдання під час проведення практичних занять.

Одним з основних положень під час організації навчання технологій є принцип наочності, який означає, що ефективність навчання залежить від правильного залучення органів чуття до сприйняття та розуміння навчального матеріалу. Використання наочності сприяє формуванню знань та умінь, розвитку мислення. Це «золоте правило дидактики» сформулював ще Я. Коменський. Під час навчання учням необхідно надати можливість спостерігати, співвідносити, робити виміри та дослідити, удосконалити практичні вміння, що в результаті призводить до знання. К. Ушинський писав про необхідність під час уроку надавати учням можливості щось подивитися, почути, відчути на дотик, понюхати, лизнути, щоб у пізнавальному процесі були задіяні почуття. Якщо немає змоги використовувати на всіх етапах освітнього процесу реальні предмети, слід використовувати наочні засоби: моделі, рисунки. З метою активізації пізнавальної активності учнів з виучуваної теми доцільно організувати виставку робіт, виконаних у техніці, що вивчається. Можливість побачити зразки робіт сприятиме підвищенню інтересу учнів до теми і до виконання практичної роботи. На даному етапі варто застосовувати ігрові та творчі вправи, наприклад, створення ескізу виробу, коли учням пропонується пофантазувати та вигадати виріб, виконаний у певній техніці, враховуючи колірне і технічне рішення. Використання на уроках технологій ігрових вправ сприяє підвищенню в учнів інтересу до навчального матеріалу, розвиває пам'ять, увагу, спостережливість, кмітливість, відчуття часу, точність, координацію рухів, просторові уявлення тощо. Створюючи ігрові моменти під час перевірки якості знань на уроках технологій необхідно враховувати інтереси учнів.

Учням добре знайомий принцип гри «Пазли». Складати картинку можна за зразком, тобто маючи перед собою другий її екземпляр або без нього. Саме за допомогою цієї гри можна організувати перевірку засвоєння учнями знань про креслення виробу, що виготовляється, або схему в'язання візерунка тощо. Схему в'язання ажурного візерунка слід розрізати на частини, перемішати та запропонувати учням зібрати їх. Звісно, учні не мають ніякого зразка перед очима і, якщо вони не знають, як виглядає схема, впоратися з таким завданням буде нелегко. Але якщо схема засвоєна, то завдання виявиться нескладним. Учні, не акцентуючи увагу на тому, що це перевірка засвоєння ними знань, із задоволенням грають у «Пазли». Особливістю перевірки знань за допомогою цієї ігрової вправи є не тільки закріплення матеріалу, а й тренування зорової просторової пам'яті, розвиток уваги та логічного мислення, а також виховання акуратності та посидючості.

Ще одна вправа, яка формує не тільки інтерес до виконуваної роботи, а й стимулює

фантазію учнів – вправа «Казка» – це розповідь про неможливе. Казки і нині неабияк приваблюють як дітей, так і дорослих, усі їх читають, слухають по радію, дивляться фільми чи мультфільми, зняті за мотивами та сюжетами казок, казкові спектаклі. Тому учням можна запропонувати вигадати казки, де головними дійовими особами є предмети чи правила, які вони вивчають на уроках з технологій. Наприклад, складно запам'ятати чималу кількість правил і прийомів в'язання спицями, але за допомогою казки вони добре засвоюються. Або правила техніки безпеки, важливість засвоєння яких учні зазвичай не розуміють, але якщо в казці її герой потрапляє в різні складні ситуації і врятувати його може знання цих правил, то учень надовго запам'ятає їх. Однак таке завдання, як придумати казку та ще й з певними умовами, досить складне: не у всіх учнів достатньо розвинені фантазія, уява, здатність викладати свої думки на папері. Тому така робота пропонується лише за бажанням.

Принцип доступності навчання передбачає врахування особливостей розвитку учнів, аналіз матеріалу у контексті їхніх можливостей та такої організації освітнього процесу, щоб учні не зазнавали інтелектуальних, моральних, фізичних навантажень. Я. Коменський, який стверджував, що доступність матеріалу є такою самою важливою умовою якісного освітнього процесу, як і наочність, сформулював такі дидактичні правила:

1) У навчанні слід переходити від того, що учневі близьке, до того, що досі йому було чуже.

2) У навчанні слід переходити від простого до складного. Суворе дотримання цього дидактичного правила є запорукою успіху будь-якої навчально-виховної роботи незалежно від рівня, на якому вона ведеться.

3) У навчанні слід переходити від уже відомого до нового, невідомого.

У процесі навчання слід враховувати відмінності у швидкості індивідуальної роботи та у продвинутості у навчанні окремих учнів.

Під час добору вправ необхідно враховувати реальні навчальні можливості учнів. Високий рівень підготовленості класу вимагатиме деякого збільшення кількості вправ, що передбачають самостійну роботу.

Водночас клас із низьким рівнем підготовленості потребуватиме зовсім іншої тактики добору вправ; тут будуть превалювати репродуктивні вправи, за зразком, шаблоном, дещо зменшена частка самостійних робіт. Знижена працездатність учнів до кінця дня вимагатиме більшого розмаїття вправ і наочних засобів для зняття втоми та підтримки інтересу учнів. Отже, не лише зміст, а й здібності самої аудиторії впливають на добір вправ під час уроків технологій. Разом з тим, урахування рівня можливостей класу не повинне зумовлювати будь-яке пристосування до нього. Завдання педагогів полягає в тому, щоб розвивати ці можливості.

Принцип свідомої та активної участі учнів у процесі навчання – це один з «наймолодших» принципів у дидактиці. Основні дидактичні правила цього принципу:

1) Учитель має знати індивідуальні інтереси учнів та розвивати їх, враховуючи потреби сучасного суспільства.

Це правило дає змогу досягти розуміння учнями цілей та завдань освітнього процесу, його практичної значущості у майбутньому самостійному житті. Розуміння учнем необхідності вивчення техніки в'язання спицями, яким чином набуті знання й сформовані вміння допоможуть у забезпеченні себе та сім'ї у майбутньому, полегшить завдання мотивування до виконання конкретної навчальної дії. Крім того, інтерес, що з'явився, сприятиме прояву творчого підходу до запропонованої роботи. Відтак, замість стандартного виконання навчальної дії за шаблоном ми можемо отримати справжню авторську розробку. Доцільно на цьому етапі вводити вправи з уточнення завдання майбутньої діяльності. Наприклад, щоб оцінити свою роботу, учні виконують вправу зі складання переліку критеріїв. Або перед початком роботи з виготовлення в'язаного виробу учні здійснюють аналіз користувача, намагаючись визначити призначення розглядуваного виробу, його споживчу цінність тощо. Коли заняття з технологій вибудовується цікаво для учня, а тема проекту

обирається ним самостійно, то формуються ціннісні мотиви у навчанні, які є необхідною умовою його успішності. Як наслідок, програмні цілі стають для учнів, так би мовити, своїми особистісними.

2) Учитель має створювати такі ситуації, які вимагатимуть від учнів уміння аналізувати.

У світі технічних завдань не може бути єдиного правильного рішення, є безліч варіантів рішення. Мета вчителя полягає в тому, щоб навчити учня аналізувати, порівнювати. Навчити цьому можна, створюючи умови, щоб учень мислив, порівнював набуті знання та особистий досвід. З іншого боку, задоволення, отримане від своїх зусиль, сприяє формуванню стійких знань. Доцільне застосування варіативних вправ за складністю, в яких передбачається не виконання завдання за шаблоном, а потрібен творчий підхід для його виконання. Наприклад, під час відпрацювання навичок в'язання по колу можна запропонувати учням самостійно розробити візерунок в'язання, а не пропонувати виконати його за схемою. Ефективними можуть виявитися вправи з оцінювання виготовленого виробу: діаграма «Павучок», аналіз виробу за допомогою ескізу.

3) Учитель має створити умови, що сприятимуть залученню учнів до колективних форм роботи.

Для реалізації цього правила ефективним буде застосування методу проєктів, який, у свою чергу, передбачає величезну кількість вправ щодо його виконання, починаючи з вибору об'єкта проєкту до його захисту. Навчальна програма предмету «Технології» передбачає метод проєктів як обов'язкову структурну одиницю технологічної освіти учнів. Головним завданням навчання учнів технологій є забезпечення умов для формування в них раціональних умінь отримання, оброблення та використання всіх видів ресурсів. Метод проєктів найповніше відповідає сучасним вимогам розвитку освіти та розвитку творчих здібностей учнів. Проєктне навчання створює умови для творчої самореалізації, підвищує мотивацію до навчання, сприяє розвитку інтелектуальних можливостей, самостійності, відповідальності, умінь планувати, ухвалювати рішення, оцінювати результати. Учні набувають досвіду у вирішенні реальних проблем, що важливо для їхньої самостійності.

Як ми зазначали, метод проєктів передбачає виконання низки вправ, орієнтованих на формування практичних умінь учнів.

Наведемо декілька прикладів формулювання вправ для формування в учнів практичних умінь з техніки в'язання спицями.

Вправа 1. Уважно перегляньте відеоролик з виконання лицьової петлі. Використовуючи інструкційну карту, повторіть прийом самостійно:

- виконайте зразок в'язання лицьової петлі;
- виконайте зразок в'язання лицьової петлі за передню стінку;
- виконайте зразок в'язання лицьової петлі за задню стінку.

Вправа 2. Уважно перегляньте відеоролик з виконання виворітної петлі. Використовуючи інструкційну карту, повторіть прийом самостійно:

- виконайте зразок в'язання виворітної петлі;
- виконайте зразок в'язання виворітної петлі за передню стінку;
- виконайте зразок в'язання виворітної петлі за задню стінку.

Вправа 3. Читання схем в'язання. Подивіться на запропоновану вам схему в'язання. Спробуйте прочитати її, використовуючи таблицю з умовними позначеннями.

Вправа 4. В'язання за схемою. Виконайте в'язання за запропонованою схемою. У разі виникнення труднощів використовуйте інструкційну карту.

Вправа 5. Коротке формулювання завдання проєкту. Сформулюйте основне завдання, яке ви хотіли б реалізувати за допомогою обраного проєкту.

Вправа 6. Визначення потреб людей. Використовуючи методи анкетування чи інтерв'ю, визначте потреби людей, задоволенню яких сприятиме реалізація проєкту. Результати дослідження запишіть у зошит.

Вправа 7. Складання короткого переліку критеріїв виконуваної роботи. На підставі

проведених досліджень складіть і запишіть у зошит короткий перелік критеріїв виконуваної роботи. Обґрунтуйте свій вибір.

Вправа 8. Аналіз виробів за допомогою ескізу. Зробіть ескіз виконуваної роботи. Проведіть аналіз виробу за допомогою ескізу.

Вправа 9. Оцінка естетики виробу: колір, стиль. Проведіть оцінку естетики виробу. Результати подайте у вигляді схеми (таблиці). Обґрунтуйте свою відповідь.

Запропоновані вправи реалізуються під час вивчення обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». З першого заняття учні поринають у проектну діяльність і реалізують її протягом годин, що відводяться на вивчення модуля. Такий підхід сприяє виходу учнів із звичної ситуації, якій характерні пояснення, інструкція тощо. Вони навчаються самостійно відшукувати та аналізувати інформацію, знаходити варіанти рішень, взаємодіяти один з одним та багато іншого. У результаті в учнів формується цілий комплекс практичних умінь.

Слід зазначити, що метод проектів передбачає як колективне виконання роботи, так і індивідуальне. Не можна обмежувати проектну діяльність лише рамками колективної роботи, оскільки вона може втратити привабливість для окремих учнів, орієнтованих на самостійну індивідуальну роботу. Особливо характерно це для учнів, які часто обирають завдання підвищеної складності.

Уроки технологій за змістом багатоваріантні, оскільки під час їх розроблення необхідно враховувати загальноприйняті вимоги до навчального предмета, а також виробниче оточення школи та регіональні трудові традиції.

Суттєвою особливістю сучасного етапу вдосконалення контролю у школі є розвиток в учнів навичок самоконтролю ступеню засвоєння навчального матеріалу, вміння самостійно знаходити помилки, неточності, а також спосіб усунення виявлених недоліків.

Висновки. Особливістю вивчення технології в'язання спицями під час обов'язково-вибіркового навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва» є її практична значущість. Переважна більшість навчального часу спрямована на формування в учнів практичних умінь. У цьому контексті є методично виправданим використання методу вправ як основного інструменту формування в учнів практичних умінь з в'язання спицями. Учні виконують практичні завдання з орієнтовних основ дії. Передбачено варіативність навчання – завдання розраховані на різний рівень підготовки учнів. Результативність формування практичних умінь очевидна: учні набувають знань і виробляють відповідного рівня вміння, виконуючи практичні дії.

Список використаних джерел:

1. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Шинін О.С., Савлук В.М. Інтегративна природа декоративно-ужиткового мистецтва як чинник збереження художніх традицій народних ремесел і промислів. *Perspectives of world science and education. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference.* CPN Publishing Group. Osaka, Japan. 2019. Pp. 172-180.

2. Луп'як Д.М., Марущак О.В. Формування проектної культури майбутнього вчителя технологій. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи:* зб. наук. пр. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. Вип. 51. С. 174-179.

3. Магдич Я.І., Кашуба А.В., Марущак О.В. Методичні аспекти етнокультурного виховання учнів старшої школи засобами ДУМ. *Актуальні проблеми підготовки вчителя трудового навчання та технологій середньої школи: теорія, досвід, проблеми:* зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі Поділля», 2018. Вип. I. С. 228-232.

4. Марущак О.В. Методи продуктивного навчання в художньо-конструкторській підготовці майбутніх учителів трудового навчання. *Актуальні проблеми виробничих та інформаційних технологій, економіки і фундаментальних наук:* зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Планер», 2009. Вип. VI. С. 509-512.

5. Марущак О.В., Зузяк Т.П., Багрій Д.С., Свята М.В., Шевцова Л.О. Формування у майбутніх

учителів технологій проектної культури під час навчання декоративно-ужиткового мистецтва. *World Science: Problems, Prospects And Innovations*. Abstracts of V International Scientific and Practical Conference (January 27-29, 2021). Perfect Publishing. Toronto, Canada. 2021. Pp. 778-787.

6. Марущак О.В., Савлук В.М., Тихолаз Д.В. Ігрові елементи на уроках трудового навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів закладів загальної середньої освіти. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 3. С. 62-66.

7. Марущак О.В., Соловей В.В., Свята М.В., Сімончук В.В. Естетичне виховання учнів закладів загальної середньої освіти засобами декоративно-ужиткового мистецтва. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 3. С. 99-103.

8. Савлук В., Свята М., Марущак О. Формування творчих здібностей майбутніх учителів трудового навчання та технологій засобами декоративно-ужиткового мистецтва. *Science, research, development. Pedagogy*. № 14: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (27.02.2019-28.02.2019, London / Лондон. Warszawa, 2019. С. 55-59.

